دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر
فصلنامه‌ی علمی- پژوهشی فضای جغرافیایی

سال چهاردهم، شماره‌ی ۴۸
زمستان ۱۳۹۳، صفحات ۱۹-۱

فرامرز خوش‌اخلاق [۱]
سجاد باقری سیدشکری [۲]
طاهر صفرراد [۳]

واکاوی تاثیرگذاری خشک‌سالی‌های شدید بر آب‌دهی چشمه‌های کارستی استان کرمانشاه (مطالعه موردی: خشک‌سالی شدید سال ۸۷-۱۳۸۶) [۴]

تاریخ دریافت مقاله: ۹۱/۰۹/۰۸ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۲/۰۱/۱۷

چکیده

استان کرمانشاه به دلیل ویژگی‌های زمین‌شناختی، ژئومورفولوژیکی و اقلیمی دارای منابع آب کارست غنی می‌باشد. به علت ویژگی‌های متفاوت پهنه‌های کارستی زاگرس چین‌خورده و شکسته، رفتار چشمه‌های کارستی نسبت به رخداد خشک‌سالی‌ها متفاوت است. هدف این پژوهش، شناخت نوسانات آب‌دهی و رفتار چشمه‌های کارستی زون‌های زاگرس چین‌خورده و شکسته نسبت به رخداد خشک‌سالی می‌باشد. در همین راستا با استفاده از شاخص بارش استاندارد شده (SPI) سال ۸۷-۱۳۸٦ به‌عنوان دوره خشک‌سالی شدید تعیین گردید. در ادامه، با واکاوی بارش‌نگارها و آب‌نگارها، محاسبه ضریب تغییرات آب‌دهی و دامنه تغییرات آن و نیز محاسبه ضریب α، نوع سامانه چشمه‌ها از نظر افشان یا مجرایی بودن تعیین و در نهایت چگونگی تاثیرپذیری چشمه‌های مورد مطالعه از رخداد خشک‌سالی مشخص

[۱]- استادیار اقلیم شناسی دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران. E- mail: fkhosh@ut.ac.ir
۲- دانشجوی دوره دکتری ژئومرفولوژی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.
[۳]- دانشجوی دوره دکتری اقلیم شناسی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.
[٤]- این تحقیق مستخرج از طرح پژوهشی شماره ٤٨٠١٠٠٥/١/٢ می‌باشد که در دانشکده جغرافیا با استفاده از اعتبارات پژوهشی دانشگاه تهران اجرا شده است.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-30]

گردید. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که چشمه‌های زاگرس شکسته از نوع مجرایی و چشمه‌های زاگرس چین‌خورده از گونه افشان هستند. تاثیر خشک‌سالی بر آب‌دهی تمامی چشمه‌ها بدون تاخیر زمانی و تقریبا همزمان رخ داده است. چشمه‌های زون زاگرس شکسته با یک تاخیر زمانی ۳ ماهه نسبت به حداکثر بارش واکنش نشان داده و تقریبا به‌طور کامل خشک گردیده‌اند. ولی تاثیرپذیری چشمه‌های زاگرس چین‌خورده از خشک‌سالی محدود به کاهش آب دهی بوده و نمی‌توان دوره زمانی کاملا مشخصی برای واکنش چشمه‌های زاگرس چین‌خورده به رخداد خشک‌سالی تعیین کرد. با این توضیح تاثیرپذیری چشمه‌های زاگرس شکسته به خشک‌سالی بسیار بیش‌تر بوده و از این‌رو چشمه‌های زاگرس چین‌خورده به منظور استفاده و مدیریت بهینه منابع آب، مناسب‌ترند.

کلید واژه‌ها: خشک‌سالی شدید، چشمه‌های کارستی زاگرس، بارش نگار، آب نگار، استان کرمانشاه.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-30]